işçi birliği

FRANSADAKİ TÜRKİYELİ İŞÇİLER BİRLİĞİNİN YAYIN BÜLTENİ

YANAN KÖMÜR
KIZAN DEMİR
ÖRSE ÇEKİÇ
VURAN BİZİZ

yunus EMR

50 F

ağustos 1973 s.3

TÜRKİYE SOSYAL TARİH ARAŞTIRMA VAKFI • TÜSTAV ARŞİVİ

- S U N U Ş -

İşte Fransa'daki Türkiyeli İşçiler Birliğinin,ilk iki sayısı büyük ilgiyle karşılanan bülteninin üçüncüsü... Aradan geçen bir ayı aşkın zaman yoğun olaylarla dolu olarak geçti. Birliğiniz bu süre zarfında bünyesindeki güvenilmez unsurlardan temizlendi, kendisini sağlam temeller üzerinde daha da kuvvetlendirdi.

Bu ayın olayları içinde, Birliğimizi yıpratmak amacını güden istifalar önem kazanıyor. Temmuz ayının başında bir grup işçi arkadaşın mektupları Birliğimize ulaştığı zaman hiç te hayret etmedik. Bu arkadaşlar çok iyi tanıdığınız kişilerdir. Gayeleri İşçi Birliğini ellerine geçirmek, Birliği kendi çıkarlarına kullanmak, işçi meselelerine sırt çevirmekti. Muratları gerçekleşmeyince aramızdan ayrıldılar. İyi ettiler çünkü bu gibi menfaatperest arkadaşlar bilsinler ki Birliğimiz kendilerini içinde barındırmıyacaktır.

Gün geçtikçe taraftar sayısını arttıran Birliğimiz, geçen iki ay zarfında işçi arkadaşların çeşitli meseleleriyle uğraşmış, bu meselelere elinden geldiğince bir çözüm yolu aramaya çalışmıştır. Hanefi KÖSE isimli vatandaşımızın ölümüyle ilgili olarak ailesine gönderilmek üzere bağış kampanyası açmış, toplanılan para ailesine gönderilmiştir. Ayrıca iş verenden ailesinin adına tazminat almak için bir avukat tutulmuş, mahkemenin açılması vekâletnamenin gelmesine kalmıştır.

Birliğimiz kendi üyelerine iş bölümü yapmış, çeşitli kollar kurmuş ve işçi arkadaşları bu kollarda görevlendirmiştir. Şurası dikkati çekmektedir ki görev alan arkadaşlarımız kendilerine düşen işlere büyük bir ciddiyetle sarılmışlar ve ödevlerine sahip çıkmışlardır. Meselâ, bu bültende okuyacağınız yazıların hemen hepsini işçi arkadaşlar hazırlamışlar ve bültenin basımından dağıtımana kadar kendileri yürütmüşlerdir. Bunun böyle olması geleceğe olan ümitleri arttırmaktadır.

Birliğimizin çalışmaları Türk basınında yankı uyandırmış, Yeni Ortam Gazetesi Temmuz ayında çıkan bir sayısında Hanefi KÖSE'yle ilgili olarak yaptığımız çalışmaları tafsilatıyla vermiştir.

Birliğimiz Fransa çapında'da teşkilatlanma faaliyetlerine girmiş, ilk girişim olarak Kuzey Fransa'daki Lille şehrinde Birliğimizin bir şubesi açılmıştır. Bu teşebbüsümüz Lille'de çalışan işçi vatandaşlarımız arasında memnuniyet uyandırmıştır. Diğer şehirlerde de şubelerimizin kurulmasını düşünmekteyiz.

Birliğimizde 19 Ağustos pazar gününden itibaren Fransızca dil dersleri verilecektir. Saat öğleden sonra 2'de başlayacak olan bu dil derslerine bütün arkadaşlar dâvetlidir. Pazar günü gelmesi mümkün olmıyan arkadaşlar için dersler Cumartesi günleri yapılacaktır. Bu arkadaşların bize müracaat etmeleri gerekmektedir.

Son olarak müjdeleyelim ki Birliğimiz 1 Eylül 1973 tarihinden sonra lokalini açacaktır. Geçici olarak bulunduğumuz şimdiki yerimizden Eylül ayında ayrılıyoruz. Yeni adresimiz ve telefon numaramızı sonra bildireceğiz. İşçi arkadaşlarımızın şahsi gayretleriyle bulunan bu lokal hepinize kutlu olsun.

Hepinize başarı ve iyi günler dilerken, tenkitlerinizi ve yazılarınızı beklediğinizi tekrarlarız.

FTİB YAYIN KOLU

YAZIŞMA ADRESİ

FTİB chez UETF

6, Place Saint-Michel

75006 PARİS

TÜRKİYE SOSYAL TARİH ARAŞTIRMA VAKFI TÜSTAV ARŞİVİ

- BİRLİK YÖNETİM KURULUNDAN -

Arkadaşlar, birliğiniz kurulalı dört veya dört buçuk ay olmuştur. Bu dört ay süresince birlik hep kendi gücüne dayanarak hareket etmiştir. Hem de hiç bir maddi karşılığı beklemeden bu güne kadar en az 150 işçi arkadaşın ve 20 den fazla turist işçinin işlerine koşulmuş ve gereken her türlü yardım yapılmıştır. Birlik 3 ncü toplantısında yaptığı genel kurul seçiminde yeni bir yönetim kurulunu başa geçirmiştir. Genel kuruldan 10 gün sonra 2 arkadaşımız istifa etmişlerdir.

Birliğimiz hâlâ daha maddi sıkıntı içindedir. Arkadaşlar, biz buz dolabı satmıyoruz, grundig radyo, sitroen arabası da satmıyoruz. Ve hiç bir maddi karşılık beklemeden birliğimizin kurulması ve daha da güçlenmesi için çalışıyoruz. Biz birlikten hiç bir kuruş para beklemiyoruz. Eğer birliği hakikaten beninseyerek birliğe üye olunacaksa şunun bilinmesini isteriz: Birlik üyelerinden ayda 10 lira aidat alır. Fakat buna karşılık yaptığı yardımları düşünürsek bizlerin verdiği 10 lira bir dilekçe karşılığı bile olmamaktadır. Düşünün ki birimizin başı derde girdiği zaman bizi bir patron desteklemiyor ama birlik o arkadaşın düşmemesi için nelere baş vurmuyor ki? Ne yapmıyor ki arkadaşlar. Uzaktan hiç belli olmuyor, birliği tanımak için biraz yakından bakalım arkadaşlar. Bakalım ki birliğin ne yaptığını görelim. El ağzından çorba içmeyelim. Kendimiz gidip birliğin nasıl çalıştığını, hangi fikirlere hizmet ettiğini görelim. Şayet bizimsersek üye olup bizler de hep beraberce, kardeşçe, el ele diz dize göz göze vererek birliğimizi destekleyelim.

Arkadaşlar hepinize başarılar dilerim

FTİB Hukuk Kolu Başkanı

[redacted]

-FRANSA'DAKİ TÜRKİYELİ İŞÇİLER BİRLİĞİ İLK GENEL KURULUN-DA BİRLİK BAŞKANI TARAFINDAN YAPILAN KONUŞMANIN METNİ-

Sayın misafirlerimiz ve sevgili arkadaşlarım geçici yönetim kurulu ve kurucular adına hepinize hoş geldiniz derim.

Fransa'daki Türkiyeli İşçiler Birliğinin ilk kongresini yapmak üzere burada toplanmış bulunuyoruz. 3 ay kadar önce pek çoğumuz birbirimizi tanımıyor fakat var olduğumuzu biliyorduk. Bir birliğimiz yoktu. Meselelerimizi konuşmak için karşı karşıya gelemiyor, dertleşemiyorduk. Birbirimize dayanamıyorduk. Çoğumuz, Paris'in etrafına dağılmış fuayelerde yaşıyor, başımız sıkıştığında nerelere baş vuracağımızı bilmiyorduk.

3 ay içinde birliğimizin özünü meydana getirebildik. Üyelik işlemlerini tamamlayan her arkadaşın çalışmalara katılması ile sesimizi, var olduğumuzu, üye olmayan arkadaşlara kadar duyurabilmekteyiz. Pek çok arkadaşın dertlerine koşabiliyor, dertlerin çözülmesi için uğraşabiliyoruz.

TÜRKİYE SOSYAL TARİH ARAŞTIRMA VAKFI TÜSTAV ARŞİVİ

Fakat şu anda, tek tek özel dertlerimizin ötesinde, Birliğimizin önünde gene çeşitli dertler, uğraşılması gereken konular bulunmaktadır.

Önce maddi sıkıntımız devam etmektedir. Buna bağlı olarak hala kendimize ait bir yerimiz yoktur. Daha iyi çalışmamız, daha çok arkadaşı Birliğimiz çatısı altında toplamamız için kendimize ait bir yerin olması şarttır. Gene maddi sıkıntıdan dolayı varlığımızı Paris civarındaki 6.000 kadar arkadaşa duyurabilmiş değiliz.

Geçirdiğimiz üç ay hem kendimize ait bir çalışma düzeni kurmak hem de çoğalmak için çalıştık. Ayni üç ay içinde bir dernek nasıl çalışır, onları öğrendik, hâlâ öğreniyoruz.

Ayrıca öğrendiklerimiz bukadarla kalmadı. İşçilerin birleşmesini isteyenlerle, birleşmelerini istemiyenlerin var olduğu-

[illegible]

nu gördük. Aramıza girip çeşitli söylentilerle bizleri bölmeğe kuruluşumuzun güçlenmesini önlemeğe çalışanları gördük. Hatta iyi niyetli olanların, iyi niyetlerine rağmen Birliğin aleyhinde çalıştığını gördük.

TÜSTAV ARŞİVİ TÜRKİYE SOSYAL TARİH ARAŞTIRMA VAKFI

Bütün bunların en önemlisi, tek tek bir başımıza yapamadıklarımızı, birleşince yapabileceğimizi öğrendik. Bugün üye sayımızın çok üstünde, çeşitli fabrikalarda , ve işyerlerinde çalışan arkadaşların desteği ile var olduğumuzu söylmek zorundayız. Yaptığımız aylık toplantılara katılan işçi arkadaşlarımız üye sayımızın 5-6 misli daha fazla olmaktadır.

Bütün bu arkadaşlar hem bağışları ile hem de bilfiil çalışmaları ile birliği madden desteklemektedirler. Bu gün bu gerçeği üye sayımızın çok üstünde işçiyi temsil ettiğimizi bilmekteyiz. Burada yapacağımız her konuşma, vereceğimiz her karar Fransa'da çalışan bütün arkadaşlarımızı ilgilendirmektedir.

Diğer yanden çalışmalarımızı sırasında hatalı işler yaptığımız ileri süren arkadaşlar çıkabilir. Fakat en azından arkadaşlarımız arasında her hangi bir düşüncenin etkisi altına girerek hiç bir ayırım yapmadık. Fakat düşmanlarımız olduğunu bildiğimiz kişileri, Birliğimizi bölmeye çalışanları, işçi simsarlarını, işçilerin çıkarları aleyhinde çalışanları tabii ki aramıza alamazdık. 15 Haziran'a kadar , üyelik için müracaat edenlerin prensip olarak hepsini üye olarak kâbul ettik. Yalnız iki kişiyi Birliğin amacını ve çalışmasını benimsemediklerini başka düşüncelerle birliğe girmek istediklerini anladığımız için red ettik. Üyelik işlemlerini tamamlayan aidatlarını verenler ise söz ve oy hakkına sahip olarak buradadır. Biz hepimiz burada bugün Birliğin gerçek kurucuları olarak bulunuyoruz. Bu birliği 3 ay içinde beraber kurduk.

Sayın arkadaşlar memleketimizden 3000 km. kadar uzakta bulunmaktayız. Fransa'daki bütün işçilerle, Fransa'daki yabancı işçilerle ortak meselelerimiz vardır. Bu gerçeğin var olması, bizim de onlarla birlikte olmamızı şart koşmaktadır. İşçi-

ler arasında, hangi milletten olursa olsun ayırım yapmamalıyız.

Bir de   i ortak meselelerimiz de vardır. Bu ortak meselelerimiz arasında en önemlilerinden biri bugün Fransa-da yürürlükte bulunan Fontanet kararnamesidir. Bu kararname bütün yabancı işçiler aleyhine hükümlerle doludur.

Bu kararnameye göre oturma ve çalışma müsaadesi yeni şartlara bağlanmıştır. Meselâ, bütün kağıtlarımız-evraklarımıza sahip olduğumuz halde, memleketimizden kontratla geldiğimiz halde eğer iş veren isterse bu kararnameye dayanarak bizi işe almayabilir. İstediği zaman bizi işten atabilir. Kontratlı geldiğimiz hâlde çalışma kartının verilmesi polis kararına bırakılmıştır. Polis isterse bize çalışma kartı vermeyebilir. Çok kötü şartlar altında çalışsak dahi ilk kontratımız bitinceye kadar işten kendi isteğimizle ayrılamamaktayız. Ayrılırsak turist işçi durumuna düşmekte ve Fransayı terk etme durumu ile karşılaşmaktayız. Fakat iş veren kendi isteği ile ve çeşitli bahanelerle yabancı işçiyi işten çıkarabilmektedir. Turist işçi arkadaşların durumu ve güvenlik içinde olmayışları kontratlı olanlardan çok daha kötüdür. Bu konuda bizler de, diğer yabancı işçiler gibi üstümüze düşeni yapmak zorundayız.

Diğer yandan bizler Fransa'da çalışırken yurdumuza yararlı olmayı düşünmek zorundayız. Yararlı olmak, yalnızca ülkemize döviz göndermekle olmaz. Memleketimizin bütünlüğünü savunarak, bu yabancı ülkede onu gereği gibi temsil ederek, kültürümüzü tanıtarak olur. Diğer yandan Türkiye Cumhuriyetinin vatandaşları olduğumuz düşüncesini, ülkemizin dertlerini unutmamaktayız. Ülkemizin kalkınma çabasına katılmayı düşünmeliyiz. Ülkemizdeki haklarımızı ise burada da kullanmak istememiz pek tabiidir. Sonbaharda memleketimizde seçimlerin yapılacağını hepimiz biliyoruz. Bu seçimlerde Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olarak oy kullanmak bizlerin de hakkıdır. Eğer konsolosluğumuza bir oy

sandığı konursa Fransa'da yaşayan bizler de kendi siyasi düşünceniz doğrultusunda oy kullanabiliriz. Bu isteğimizin ilgili nakanlara duyurulnası düşünülnüştür.

Arkadaşlar; söyleyeceklerimiz ve dertlerimiz çok. Ben bugün mümkün olduğu kadar genel konulara değindin. Birliğimizin güçlennesi, çalışnası hepimizin çalışnasına bağlıdır.

Hepinizi sevgi ile selanlarım.

-Geçici Yönetim Kurulu ve Kurucular

Adına Başkan Ali Gündoğdu-

-İNŞAATTA DÜŞÜP ÖLEN HANEFİ KÖSE ARKADAŞIMIZ İÇİN YAPILAN TOPLANTIDA BİRLİK BAŞKANI'NIN KONUŞMASI-

Hanefi Köse 1934 doğunluydu. Elazığ'ın Palu kazasının Develi köyünden...Evli, 6 çocuk babası, saat ücreti 5.30 franktan Thinet inşaat işletnesinde çalışan bir yurttaşımızdı...

Hanefi Köse öldü. İnşaattan düşerek öldü. Fransa'ya geleli 20 gün olnuştu. Şindi karısı dul ve çocukları yetim. Thinet şirketi ise, şindi onun yerine gene saat ücreti 5.30 franktan yeni bir işçi çalıştırıyor. VE İNŞAAT BÜYÜYOR...

İşçi Birliğinin ilk toplantısında, Hasan Hüseyin isimli bir arkadaş; "Ölüyoruz, ölümüz kalıyor bu Fransa'da, norglarda günlerce bekliyor. Bir soranımız, edeniniz yok. Birliğimizi kuralım da hiç değilse ölümüz kalnasın bu nenlekette" demişti. Birliği kurmanızın, birleşnenezin şart olduğunu söylüyordu. Bu işin bir yanı. Ana Hasan Hüseyin'in sözlerinde başka bir gerçek gizliydi. O da şu: Bizler, Türkiye'den buraya, saat ücreti karşılığında hayatımızı, canımızı satnaya geliyoruz. Elimizi, kolumuzu nakinaya kaptırnak, inşaattan düşnek, sakat kalnak, ölnek hepsi bu saat ücreti ile ödeniyor. Yattığımız barakalar belli ve hiç bir garantimiz yok. Bizler çalışıyoruz, bizleri çalıştıranlar üstümüzden kat be kat daha çok kazanıyorlar. Hasan Hüseyin

aslında bunları söylüyordu....

2 Temmuz'da Hanefi düştü, öldü. Ondan sekiz gün önce Mehmet Emin Altay arkadaş düşmüştü aynı şantiyede, şimdi raporlu. 8 gün sonra kime ne olur bilinmez. Sakat mı kalırız, ölürmüyüz, hepsi mümkün.

Ölürsek kim kaybeder, yaşarsak kim kazanır? Hanefi öldü. Ailesi, karısı, 6 çocuğu, biz kaybettik. Yaşasaydı patron kazanacaktı. Hanefi'nin aldığı 5.30 frankla ne köy olur ne kasaba, bunu hepiniz biliyoruz.

Bir suçlusu yokmu bu işin, niye geliyoruz Fransalara, Almanyalara, niye memleketimizde kalmıyoruz?

Dışarıdan bakılınca hepimiz kendi isteğimizle geldik, kuyruğa girdik işçi bulma kurumlarının önünde. Saatlerce, günlerce bekledik, para yedirdik tek gelelim diye.

Peki bu istek, Avrupaya çalışmaya gelme isteği gökten zembilleni düştü içimize, işimiz gücümüz yerindeydi de keyf etmeye mi geldik? Niye Fransızlar, Almanlar, çalışmaya gelmezler bizim memleketimize de biz onların memleketine geliriz.

Yoksa mecburmu idik buralara gelmeye? Evet mecburduk. 6 çocuğu okutmak, onların bizden daha iyi yaşamasını sağlamak, iki gözlü bir ev yapmak, üç dönüm toprak almak, biraz para tutmak umuduyla geldik, geliyoruz. Açıkça yaşamak için geliyoruz. Ve hayatımızın en güzel anlarını, fuaye-şantiye-fuaye arasında, yemek yapmak, yemek, yolda gitmek, çalışmak ve uyumak ve gene çalışmak için geçiriyoruz.

Bizi niye aldılar işlerine? Niye Türkiye'den işçi istiyorlar? Kara gözlerimize hayran oldukları için mi? Acıdıkları için mi? Değil tabii. Ucuza satıyoruz kolumuzdaki kuvveti, çocuklarımızın ekmeğini düşünüp onun için satıyoruz. Ve biliyoruz bütün bunları.

Döneriz belki günün birinde, döneriz ya biz bizden geçtikten sonra. Gençler var gelen, bıyıkları henüz terlememiş, yiğit mi yiğit, askerliği yeni bitirmişler, en güçlü oldukları çağ

ne zaman dönecekler, dönebileceklermi? Bir askerlik bitti, bir yenisi başladı. Ve bu kez, dünyanın zenginlerini daha da zengin yapmak için çalışıyorlar.

Kendi memleketimizde kalsaydık, orada çalışsa idik. Niye kalmıyoruz orada. Orada iş yok, bu parayı, bu yetmeyen parayı da bulamıyoruz da ondan. Üç dönüm tarla alacak para biriktiremiyoruz da ondan.

TÜSTAV ARŞİVİ TÜRKİYE SOSYAL TARİH ARAŞTIRMA VAKFI

Niye iş yok, bizim memleketimizde? Niye fabrikalar açılmadı? Niye topraklar daha verimli ürün versin diye gübrelenmedi, makina kullanılmadı? Topraksız olanımıza toprak verilmedi? Toprak mı yoktu bizim memleketimizde? Fabrikalara ihtiyacımız mı yoktu? Madenlerimiz mi yoktu işleyecek?

Toprakta var, fabrikalara ihtiyacımız da var, maden de var. Hem öylesine var ki bizde olduğu gibi Fransa'da, Almanya da yok. Fransa 55 milyon biz 35 milyonuz. Nüfusumuz daha az ana toprağımız Fransa'nın bir buçuk misli.

İş aradık, bize Avrupa'yı gösterdiler. Gidin. çalışın dediler. Bizler de kaydolduk, doktor muayenesinden geçtik damızlıkmıyız diye. Çürükleri memleketimizde bıraktılar. Sağlamlarımızı alıp getirdiler. Bizde sevine sevine geldik. Hayatımızı 5.30'dan satmak için. Kimimiz turist pasaportu alıp,geliyoruz. İstiyoruz gelmeyi, mecburuz da ondan istiyoruz. Avrupa'da iş var dedikleri için istiyoruz.

Ama hiç aklımıza gelmedi, niye Avrupadaki işi gösteriyorsunuz diye sormadık. Niye bizim memleketimizde iş yok diye sormadık.

Bu işin bir suçlusu var, Hanefi Köse'nin, Hanefi Köse gibi ölenlerin, bizim buraya gelişimizin suçluları var, sebepleri var. Biliriz hepsini biliriz de söyleyemeyiz.

İşçi birliğini kuralım dedik. Kurduk. Kurduk ama kolay olmadı. Önüne gelen lâf etti. Mâni olmaya çalıştılar. Hâlâ konuşanlar var. Ama birliğin ne olduğunu, yararını görenler çoğunlukta.

Paris'deki merkeze bağlı, "Fransa'daki Türkiyeli İşçiler Birliği Kuzey Fransa BölgeBaşkanlığı"da kuruldu. İt ürür kervan yürür, ürüsün itler. İşçilerin güç birliğini istemiyenler konuşsun durmadan. Yakında diğer bölge başkanlıklarını da duyacaklar. Birliğin ne işe yaradığını, günlük hayatlarında gören, dertleri ile uğraşılan yüzlerce arkadaş aramızda. 10 kişi, arkadan konuşmalara, korkutulmalara kanıp gidiyor yerine 50 kişi geliyor. Bu böyle olur. Ne işe yaramış birlik, bunu da soranlar var.

Bu soruya soranlara cevap olarak sadece kardeşimiz Hanefi Köse olayından örnek vermek yeterli.

Arkadaşımız 2 Temmuz 1973 günü saat 6'da inşaatta düştü. Oradaki arkadaşlarımız sayesinde hastaneye kaldırıldı. Ve işçi birliği üyesi iki arkadaş gelip birliğe haber verdiler. Birlikten bir yönetim kurulu üyesi arkadaşla üç görevli hemen Kreteydeki hastaneye gittiler. Oradan Hanefi Köse'nin başka hastaneye nakledildiğini öğrendiler. Diğer hastaneyi aradılar. Port Dorlean'daki Sen-Antuvan hastanesindeymiş, oraya gittiler. Kapıya vardıkları zaman saat akşamın dokuzu olmuştu. Acı haberi kapıda aldılar. Birliğe dönüp hemen bir bildiri yazdılar ve sabaha kadar basıp çoğalttılar. 3 Temmuz sabahı bir kısım arkadaş işyerlerine gitmeyip, bildirileri işyerlerine dağıtarak Hanefi Köse'nin acı haberini duyurdular. Bir kısmı bu işleri yaparken diğer kısmı konsolosluğa gittiler durumu anlatarak ilgilenmelerini istediler. Ayrıca Antoni'de toplantılar düzenlediler. Kretey'de kaza yerine giderek ölümde işverenin hatası olup olmadığını, işverenin kanunen almak zorunda olduğu güvenlik tedbirleri tam mı idi değilmi idi, onu araştırdılar. İş kazasının olduğu yerde, kazaya sebep olan tedbirsizlik örtbas edilmek için kazadan sonra kaza yerine korkuluk taktırılmış, bunun şahitleri bulundu. Birlik görevlileri, korkuluğun kazadan sonra takıldığını gören şahitlerin ifadelerini aldı ve C.G.T. sendikası aracılığı ile iş vereni mahkemeye vermek için çalışmalara girişti. İşverenden alınacak tazminatın, Hanefi Köse'nin ailesine nasıl gön-

derileceğini öğrenmek için konsolosluğa baş vurdu. Konsolosluğun ölüm olayı karşısında hayret uyandıran ilgisizliğini, birlik görevlileri çeşitli başvurmalarla gidermek istediler. Bu arada, bir arkadaşımızın konsolosluğa telefon edişinde aldığı cevap ise ibret vericidir: Arkadaşımız, ölüm olayından bunca gün sonra konsolosluğun hâlâ daha kazanın olduğu iş yerine telefon etmediğini öğrendikten sonra sebebini sormuştu. Konsolosluktan alınan cevap ise, kendilerinin bu kadar önemsiz işlerle uğraşmadıkları oldu. Arkadaşımız olayın önemsiz olmadığını, ortada bir ölüm olduğunu söyleyince, konsolosluğun verdiği cevap ise iş yerinin telefon numarasını bilmedikleri olmuştu. Bunun üzerine, kendilerine Paris'te "telefon rehberi" diye bir şey olduğu hatırlatılmış, fakat yine de telefon rehberine bakma zahmetine katlanmamaları için iş yerinin telefon numarası konsolosluğa birliğimiz tarafından verilmiştir.

Bunca uğraşı arasında, Birliğimiz Türkiyeli işçiler arasında yardım kampanyası açtı ve bir yardım komitesi kurdu. Kampanyayı Kuzey Fransa'daki Bölge Başkanlığına duyurdu.

Ne işe yaramış işçi birliği, işte en azından işçi arkadaşın ölümüne sahip çıkar. Anlıyana sivrisinek saz, anlamıyana davul zurna az.

Fransadaki Türkiyeli İşçiler Birliği
Yönetim Kurulu Başkanı
Ali Gündoğdu

İŞÇİ İŞÇİ OLDUĞUNDAN
BAŞKASI ONU KURTARAMAZ
İŞÇİLERİ KURTARACAK
İŞÇİDEN BAŞKASI OLAMAZ

TÜSTAV ARŞİVİ

Ümit altından çok daha kıymetlidir. Ümitsiz insan yaşayamaz. Biz Türkiyeli işçiler de Türkiye'de Avrupa sıramızı beklerken Avrupa'nın taşının toprağının altın olduğunu kuruyorduk. Yurdumuzdan Avrupa'ya hayatımızı kurtarmak için geride vatan hasretini, ana-baba hasretini, aile ve küçük yavrularımızın hasretini bırakıp buraya sevinçle geliyor ve burada gördüğümüz acı gerçekler, acı günler ve iş köleliği ile karşılaştığımız zaman adeta kanadı kırılıp yayla memleketinde kışın acı soğuklarında kalan bir göçmen kuşa dönüyoruz. Ne memleketimize dönebiliyoruz, ne de Avrupa'da huzur içinde çalışıp kazanabiliyoruz. Her gün ayrı bir dert, her gün yeni bir çaresizlik içinde ve derin bir ümitsizlik içinde yaşıyoruz.

Evet Fransa'da çalışan milyonlarca yabancı işçinin durumunu öğrenmeye kalkarsak çok acı sonuçlarla karşılaşmaktayız. Acı sonuç ki ne diyelim buna cehennem azabını, dünya çilesi mi? Ne olduğu anlaşılmıyan ve tek başına bir kişinin düşünmesiyle değil, çare aramasıyla değil, hepimizin birleşerek çare bulabileceğimiz mümkün olacaktır.

Fransa'daki Fransız işçileri Fransa'ya yetmiyormu da yabancı işçi çalıştırıyor? Yetiyor. Yetiyor ama yabancı işçiden patronların büyük çıkarları var. Şöyle ki: Bir Fransız işçisi bir aylık ücreti 1200 franksa çalışmıyor en az ikibin frank istiyor. Bunu bilen patronlar yabancı işçiyi getiriyor, sokuyor işe. İş yerinde bir Fransız işçisi bir iş yapıyorsa yabancı işçi Fransız işçinin yaptığı işin iki katını yapıyor. Patrondan Fransız işçinin aldığı ücretin yarısını alıyor çok fazla iş yapıyor. Çünkü Fransız işçileri uzun yıllardır verdikleri mücadeleler sonunda güçlü işçi kuruluşlarında birleşerek haklarını almışlar. Kolay kolay ezdirmiyorlar kendilerini. Bunu bilen Fransız patronları köle durumundaki yabancı işçilerin sırtından en kısa zamanda milyonları kazanıyorlar. Bir verip on alıyorlar işçiden. İş yerlerinde özellikle ağır sanayii fabrikalarında

TARİH ARAŞTIRMA VAKFI TÜSTAV ARŞİVİ

fotoğraf çekilmesi yasaklanmış. Fotoğraf çekimi serbest olsa da bir fotoğraf çekilip görülse işçinin nasıl çalıştığı belli olur. Bunu hepimiz biliyoruz. İşçileriniz yemek yemeye öyle geliyor ki neredeyse araba atı gibi dörtnala koşarak yemeğe yetişiyorlar. Terli terli içiyor suyu, aceleyle yiyor yemeğini. Ondan sonra hastalanıyor. Hastalandığı zaman dilsiz hayvan gibi derdini anlatamıyor. Tercümandan yardım yok. Bu şartlar içinde kıvranıp ızdırap çekerek hayatını gurbet ellerinde devam ettiriyor. Güya Türkiye'den Avrupa'ya geldi, para kazanıp huzur içinde yaşayacaktı. Ama nerede huzur, daha da kötüsü patron cehennemine düştü. Patrona köle oldu. Her gün . ' . . haddinden fazla ve olagan üstü çalışma şartlarına boyun eğerek kan ter içinde çalışıp foyesine geldiği zaman karnını doyurmak için gidiyor çarşıya. Çarşıdan aldığı ne biliyormusunuz? Ekmek, patates ve en ucuz olan fasulye konservesi. Bunları yiyerek vücudunun istediği gıdayı alamadan iş yerinde köle gibi çalışmasına devam ediyor. Et yese, tatlı yese çeşitli yiyecekler yese bakıyor memleketine, ailesine para kalmamış. Ne yapsın yoksul işçi? Durumuna boyun eğip çilesini doldurmaya çalışıyor.

. İşçi arkadaş sen bu şartlar içinde kaç sene çalışırsın ne kadar dayanabilirsin? Soruyorum sana; Avrupa'ya hayatına son vermeye mi geldin? Niçin hakkını aramıyorsun! Hakkını aramayan insan insan değil bir köleden çok daha aşağı kimsedir. Korkma Fransız kanunları bir Fransız işçisine ne hak vermişse sana da aynı hakkı vermiş. Hakkını almaya çalış. Haklar tek olarak değil birleşerek alınır. Birleşmeyince hiç bir şey yapamazsın. Birlikten kuvvet doğar, kuvvetten de hak doğar.

İşçi arkadaş, bizim bu günkü durumumuz kölelikten farklı değildir. Şundan emin ol ki fabrikalarda çalışırken en son gücünü sarfedip bayılacak dereceye kadar çalışşanız yine de bir patronun size gelip te dur çalışma demesini bekleme. Çünkü sen işçisin buraya sömürülmeye, bitirilmeye · - gönderildin.

TÜRKİYE SOSYAL TARİH ARAŞTIRMA VAKFI • TÜSTAV ARŞİVİ

Seni bitirmeye çalışan patronlar insan gücünün ne dereceye kadar tahammülü olduğunu bildikleri halde bilmemezlikten gelip, kendi çıkarlarını, kendi keselerini, kendi benliklerini düşünürler. Bu dünyada ancak kendilerinin huzur içinde yaşayacaklarına inanırlar. İnsafsız patronların elinde hayatını mahvetmeye, kendini öldürtmeye son ver. Yeter artık bitsin bu patron baskısı, patron ezgisi. Yeter damarlarımızdaki kuvveti emdikleri. O gaddar, insafsız patronların karşısına çıkalım. Alalım haklarımızı. Kendi kuruluşun olan işçi birliğinde, sendikalarda birleşelim. Mücadelesiz hayat körü körüne yaşamaktır. Bizim de patronlarla mücadele etmemiz zorunludur. Yoksa patronlar anamızı ağlatacak. Korkma, çekinme. Sana kimse bir şey yapamaz. Çünkü sen sana verilmesi gereken hakkını alıyorsun.

İşçi arkadaş, sen ortada konuşulan bir takım dedikodulara kulak asma. Neymiş, işçi birliği solcuymuş, oraya giden solcu olurmuş. Bunları sana söyleyen adamlar kendilerinde bir bilgi bir düşünce göremeyen ve her denen söze kanan kendine güveni olmayan insanlardır. Veya fabrikalarda patronla bir olup kendisi senin iki katın maaş alan ve patronun yaltakçılığını yapan, haysiyetsiz insanlardır. Bunlardan uzaklaş. Senin öz arkadaşın olan birliğe gel ki haklarını arayabilesin. Şu gerçek ki şimdiye kadar hanginiz tercümana veya patronun yaltakçılığını yapan ve patron sendikasına adam kandıranlar gelip hanginizin halini sordu? Sizin de işiniz nasıl, bir şikâyetiniz var mı? Hakkınız yeniyormu? Paranız kesiliyormu? diye sorduklarını var. Sormadıkları gibi derler ki; kardeşim bu fabrikada çalışacaksan fabrikanın şartlarına uyacaksın derler. Arkadaş ben işçi isem patron kölesi olanam ki. Benim de söz hakkım var. İşte böyle insanlar bizi patrona her an ezdirir. Ona köle eder. Kendileri bey gibi yaşarlar. Birde, politikaya, sendikaya karışırsan işten hemen atarlar diye korkuturlar. Gözünü devamlı kapalı koymak isterler. Uyandırmazlar. Arkadaş bunların hepsi yalan, seni hiç bir fabrika sen şu sendikaya kaydoldun diye işten atamaz. Atarsa suç-

ludur. Kontratlı olanların tazminatını ödemek zorundadır. İşçi arkadaş, sonuç olarak, yine de birleşip hakkımızı alacağız. Birleşmediğiniz müddetçe de patron köleliğinden hiç bir zaman kurtulamayız.

(İsmail Şentürk)

Efendiler beyzadeler
De bakalım vurun bizi
Ne soran var ne bir eden
Devam edin kırın bizi

Vay neyledik vay neyledik
Sizi bize baş eyledik
Başınıza taş eyledik

Başınıza mühür basın
Boynunuza ferman asın
Rahatınız bozulmasın
Yad ellere sürün bizi

Bölün bölük bölük yarın
Gözünüze perde sarın
Bizden yana olanların
Aleyhine kurun bizi

Üstümüze çökün yeyin
Keyfinize bakın geyin
İş istersek yoktur deyin
Kapı kapı yorun bizi

Dert üstüne dert alırız
Sanmayın böyle kalırız
Helbet bir gün uyanırız
Siz o zaman görün bizi

TÜRKİYE SOSYAL TARİH ARAŞTIRMA VAKFI ARŞİVİ

NEDEN Mİ BURADAYIZ ?

Bir ümit peşinden koşarak geldik buralara kadar. Öyle bir ümit ki; insan yaşadığı müddetçe bu ümidin peşinden koşmak mecburiyetindedir. Biraz daha rahat ve huzur içinde yaşamak isteriz çünkü. Bu ümidin peşini bırakmış kimse ölmüş veya çıldırmış birinden başkası olamaz.

Vatanımızda şimdiki günlerimizi bekleyerek kendimizi avutuyorduk değilmi? Ve yola çıktığımız an biraz olsun sevindik. Oysaki buraya geldiğimiz zaman; peşinden koştuğumuz ümidin ne çirkin ve aldatıcı olduğunu gördük. Hayal ettiğimiz günlerin bize bahşettiği saadeti, bir anda elimizden aldılar sanki. Bunu alanın kimler olduğunu gün geçtikçe daha iyi anlıyoruz. Geri kalmışlığımızı hatırladıkça, bizim bunlardan ne farkımız vardı sorusu kafamıza takıldıkça, kahroluyoruz. Elbette kahrolmamız gerekir. Çünkü; evinden, köyünden ve vatanından ayrılırken bir insanın sevinmesi değil, ağlaması lâzım. Kime var vatanından tatlı şey.

Evet! Ne farkımız vardı insan olarak! Bunlardan daha ahlâksız veya azmıydık.

Binlerce kardeşimiz sevinerek geldiği Avrupa'dan, saçlarını ağartarak dönüyor. En güzel çalışma çağını; yabancı devlette, çocuğundan çoluğundan ayrı ve üstelik bir köle gibi geçiriyor. Neden? Türkiye'nin bütün sahalarda işi bitti, işçiye iş veremez hâle geldi onun içinmi? Düşündünüz değilmi? Neden başka bir devlet işçisi bize gelip çalışmıyor. Aksine; yabancılar Türkiye'deki en faal işyerlerini ellerinde tutmakta! Bu iş yerlerinden yurt dışına çıkan paralar, zavallı bizlerin kazandığımızın bir kaç mislidir. Hem onlar öylesine hür ki Türkiye'de; Samsun'daki radarı ellerinde bulunduran Amerikan askerlerinden biri, Türk bayrağını yırtarak ayakları altında paçavra yaptığı hepizimin malûmu. Türkiye'nin sömürgeliğinden başka ne görmüştü bu asker Türkiye'de.

Bu demek değildir ki; mücadele gücünü kaybetmiş ve çaresiz bir hâldeyiz. Bütün bunlar için demek istenen tekşey var. Hiç olmassa biz gerçekleri görmüşFransa'daki Türkiyeli işçiler olarak

paramparça değil, bir arada birbirimizden güç alarak, gurbetin kahrına biraz olsun karşı koyalım.

(Zekeriya Çiftçi: İnşaat işçisi)

- U Y A N I Ş -

İçimizde inşaat şantiyelerinde çalışan arkadaşlar çok. Çalışma şartları çok kötü olan Fransa'da inşaat işçilerinin durumu hepsinden de kötü. Üstelik yabancı işçi diye daha çok sömürülüyoruz. Fransız işçileri bizlerden daha farklı muamele görüyorlar. Kısa bir örnek vereyim: Fransız işçileri yağmurluğun yenisini giyiyor, yabancı işçiye gelince yenisi kalmadı diyorlar, kullanılmış veriyorlar. Fransız işçileri saat ücreti olarak dokuz-dokuz buçuk alıyorlar, biz Türkiyeli işçiler ise beş frank altı frank saat ücretine çalıştırılıyoruz.

Arkadaşlar hepinize sesleniyorum: Gerçekleri görün artık! Fransa'da bir ustaya saat ücreti on frank onbir franktan aşağı değil. Zâten kanunun tanıdığı hak bu. Fakat patronlar kendi çıkarına bizleri ucuz çalıştırıp bol para kazanıyorlar. Bir ata sözü vardır: Ağlamayan çocuğa meme vermezler. Bu demektir ki eğer biz birleşipte hakkımızı almak için mücadele etmezsek, kimse bizim için uğrşmaz. İşçilerin hakkını ancak işçiler alabilir.

Biz Fransa işçilerin devletçe de kıymeti yok. Almanya markı çıktı beş yüz yirmi beş kuruşa, İsviçre parası yine yükseldi, Hollanda guldeni beş yüz küsur kuruşa vardı. Fransız frank'ına gelince üzerinde Türkiye'ye götürürseni iki yüz seksen sekiz kuruşa geçiyor, posta,banka havalesi ile gönderirsen üç yüz dört kuruşa geçiyor. Yâni Türkiye devleti de bize önem vermiyor. Çalışma Bakanı Ali Naili Erdem bütün Avrupa'da Türkiyeli işçi çalıştıran memleketdolaştı, buraya yâni Fransa'ya gelmedi. Türkiye Hükümeti bizleri kendi haline bırakmış, bizler de bu zor durumumuzda üzülüp gidiyoruz. Kimimiz Almanyaya bir geçsek diye üç-kağıtçılara para yedirirken, kimimiz Hollanda'ya başka yerlere turist gidip çalışıyoruz.

Kimimiz de burada bu ay acaba saat ücretime kaç kuruş zam yapıldı diye hâyâl kurup duruyoruz. Kısacası Sabrden derviş muradına eremeden ölüvermiş örneği bekleyip duruyoruz.

Bu yazıyı yazan ben de siz okuyucular gibi dertliyim, aynı zamanda bir şantiyede tek başına bir Türkiyeli işçi olarak çalışıyorum. Yalnız yatıyorum, ana dilime hasret kalıyorum. Gurbet ellerde çalışmak bu kadar güç. Bu güçlüğe karşı koyabilmek için kendi kuruluşumuz olan Fransa Türkiyeli İşçiler Birliğinde toplanalım. Birbirimizle tanışalım. Dertlerimize elbirliğiyle çözüm yolu bulalım.

(Bekir Uysal: İnşaat işçisi)

Not: Arkadaşımızın yazısında belirttiği gibi Fransız işçileri Fransa'da çalışan diğer işçilere göre farklı bir muamele görmektedirler. Fakat bu farklı muamele Fransız işçilerinin kara kaşı kara gözü için yapılmamaktadır. Fransız işçi sınıfının yıllardır işverenlere, sömürüye karşı verdikleri mücadeleler sonucunda bu haklar kazanılmıştır. Bu mücadelenin ne kadar eski ve zorlu bir olduğunu gösterebilmek için bir tek örnek yeter: 1871 yılında Paris'li işçilerin ayaklanmalarının bastırılması sırasında, Paris'te öldürülen kadın-erkek-çocuk xxxxxx işçi sayısı 10.000'lere varmıştır. Fakat bütün bunların neticesiz kalmadığını bugün Fransız işçilerinin kazandıkları haklar bize göstermektedir.

GÖZÜMÜZE SİYAH PERDE GERMİŞLER

ARKASINDA TÜRLÜ DOLAP KURMUŞLAR

SEN AÇ İKEN ONLAR BİNLER VURMUŞLAR

ARTIK BUNUN HİLESİNİ GÖRSENE

TÜSTAV ARŞİVİ TÜRKİYE SOSYAL TARİH ARAŞTIRMA VAKFI

- BİRLİKTE MÜCADELE YOLUNDA İLERİ-

Bu yazımıza yine biri birimize karşılıklı dert yandığımız meselelerimizin çözülmesi için birlik ve beraberlikte mücadele vermemiz gerektiğini söyleyerek başlıyoruz.

Biz işçiyiz. Türkiye'de olsun, Fransa'da olsun her zaman derdimiz vardır. Hangi ülkede olursa olsun daima hayatımız kısıtlı ve sıkıntı içerisinde geçmektedir. Burada aldığımız ücret Türkiye'ye göre üç misli oluyor diye aldatmasın bizi. Burada çektiğimiz sıkıntılar, aile ve toplum dışı yaşantımız, patronların yaptığı yolsuzluklar patron tercümanları ve üç-kağıtçıların zulmüne kaç sene tahammül edeceğiz buralarda? Çoluk çocuğumuzdan ayrı gençlik yıllarımızın kaç senesini gurbet köşelerinde harcayacağız? Üç veya beş senede ne biriktirebiliriz buralarda? Hadi bir kaç kuruşumuz oldu diyelim ne iş çevirebiliriz ki Türkiye-de? Hani bilinen bir söz vardır nehirler suyu çok olan denize dökülür diye. Yani Türkiye'ye dönüşümüzde gene işçiyiz. Öyleyse şunu bilelim ki kimse alın teriyle kazandığı paradan zengin olamaz. Çünkü biz başkalarını zengin etmekteyiz, ve yarattığımız bize bırakılmamaktadır.

Yaşadığımız çağda herşeyin üreticisi olan işçi sınıfı yarattığı şeye muhtaç yaşamaktadır. Biz işçiler bize yapılan haksızlıkları gördüğümüz hâlde dağınık olduğumuzdan bu haksızlıklara karşı koyamamaktayız.

Hayatımızın yoksulluk içinde geçtiğinden anlıyoruz artık dağınık olmanın zararlarını. Patron istediği kadar büyük yapsın fabrikasını o fabrikasını büyüttükçe biz de bir araya toplanıyoruz. Bizim de sayımız büyüyor. Onbinlerce kişinin bir kişi için çalıştığını gözlerimizle görüyoruz. Ve görüyoruz ki onbinlerce kişi bir kişiye karşıyız. Gücümüzü görüyoruz artık.

Türkiye'de işsizlerin sayısı gün geçtikçe artmaktadır. Elinde çok az toprağı olan köylüler topraklarını satıp şehirleregöç-ediyorlar. Dört beş yüz liraya fabrikalarda çalışan işçiler gece-

kondularda sefil durumdalar. Toprak ağası da tarlasında makina kullanmıya başladığından köylerimizde de, şehirlerimizde de işsiz sayısı çoğalmakta. Böyle bir durumda biz yalnız olarak ücretimizin artmasını patrondan istersek bize hemen defolup gitmemizi ve fabrika kapılarında bekleyen binlerce ucuza çalışacak işçi olduğunu söyler. Biz kendi başımıza patronla mücadele etmeye kalktığımız zaman bir kuru ekmek karşılığında el oğluna kâr sağlamak amacıyla durmadan çalışırız. Daima sesi çıkmayan uysal ücretli hizmetkârlar olarak kalmaya mecburuz.

Biz patronlara ve ağalara boyun eğmeyi redettiğimiz zaman emeğimizin yalnız onları zengin etmek değil çalışan herkezin insanca yaşamaya hakkı olduğunu göstermiş oluruz.

(Bir Terzi Arkadaş)

- İŞÇİNİN SESLENİŞİ-

Son senelerde Türkiye'de işsiz işçi,her az topraklı köylü, her kazancı düşük kişi döviz makinasının bir parçası olmak durumundadır. Bir çoğu çeşitli güçlükler içinde makinanın kurulduğu yere ihraç ediliyorlar. Ve döviz makinası onların alın-teriyle kuruluyor. Bu ~~kixxxkx~~ bazıları için iyi, bazıları için zor bir iştir. Makinanın kurulmasında kolay vazifeyi alanlar alçakça, kahbece biz işçileri satıp, radyolardan ve gazetelerden makinanın yağını salanlardır. Zor görev ise biz işçilere düşüyor.

Her gün radyo ve gazetelerden duyduğumuz yazı ve habeklerde türk milletinin uzun tarihler boyunca hiç kimsenin boyunduruğu altına girmemiş, kahraman, mert, yürekli bir millet olduğunu ~~gx~~ söylüyorlar. Arkasından da bu ay yurt dışına çıkmak için binlerce işçinin kuyruklarda beklediğini "gururla" söylüyorlar. Hani peki nerede o millet, onlar kaybolup gittiler de onların isimlerini biz çalalımmı dedik yoksa?

Fransa'da çalışan Türkiyeli işçilerin sosyal hakları iki senedir bu gün verildi, yanlışlık olmuş yarın verilecek diye radyolardan her gün işitiyoruz. Bir çocuk avutulur gibi avutuluyoruz.

Ama bu yalan sözleri dinliye dinliye yalancıları iyi öğrendik. İşçilerin iş ve güveninin ve çeşitli haklarını halletmek için yurt dışına gelen hangi bakan olursa olsun işçilerin işleriyle dertleriyle değil seyahat ve eğlence ve alış-veriş yapmıya geldiklerini biz işçiler artık öğrendik. Sahteliklerin nasıl yapıldığını iyi biliyoruz. Biz işçiler avutulacak çocuk, yağı bitince yağlanacak makina değiliz artık. Aksine, ne aklı ermeyen bir çocuk, ne aptal ne de bir makinayız. Bize zorla kâbul ettirilen bu yalanları artık bundan sonra asla kâbul etmeyeceğiz. Çünkü bizi Avrupa işverenlerine satanlara, bizim sırtımızdan servetler kazananlara bunları anlatmanın zamanı gelmiştir.

Biz işçiler, işçi tüccarlarının ne yazdığı ne konuştuğu ne de yaptıkları işlerin gerçek olmadığını artık öğrendik.

Kurtuluşumuzun ancak birleşerek olacağına inanıyoruz.

Yazımı, durumumuzu çok iyi anlatan bir dörtlükle bağlamak istiyorum.

İŞİNMİ VAR, DAMIN MI VAR, HANİ NEN ?
ATILAN SEN, SATILAN SEN, SEN EVET SEN
ASKER SENDEN, VERGİ SENDEN, OY SENDEN
SENDEN OLMAYANDAN HESAP SOR BE, SOR!...

(Ramazan Delioğlu)

İ Ş Ç İ A R K A D A Ş

BU BÜLTEN BÜYÜK MALİ ZORLUKLARLA ÇIKMAKTADIR. BÜLTENİMİZİN DAHA İYİ VE DÜZENLİ ÇIKMASINI SAĞLAMAK SİZLERİN YAPACAĞI BAĞIŞLARA BAĞLIDIR. AZ DA OLSA HER BAĞIŞIN ÖNEMLİ OLDUĞUNU UNUTMAYALIM.

FRANSA'DAKİ YABANCI İŞÇİ HAKLARINI KISITLAYAN FONTANET KARARNAMESİ VE SON GELİŞMELER-

1972'nin Eylül ayında Fontanet kararnamesi çıkarıldı. Bu kararnamenin çıkarılnasıyla Fransız hükümeti şunları amaçlıyordu:

1- Fransa'daki yabancı işçileri baskı ve kontrol altına alnak.

2- Fransız işçilerle yabancı işçileri bölnek ve birleşnelerini engellenek.

3- Fransa'da işlerin durgunlaştığı zanan- ekononik kriz- istediği sayıda yabancı işçiyi nenleketine geri göndernek. Yâni krizin yükünü yabancı işçilerin sırtına yüklenek.

Yukardaki naddelerin anacı ise açıktır. Yabancı işçiler üzerindeki ağır sönürüyü devan ettirnek ve patronların büyük kârlarını garanti altına alnak.

Bunu yapabilnek için Fontanet kararnanesiyle şu hükünler getiriliyordu:

1- Çalışna ve oturna kartları aynı tarihte bitecek ve bu kartları polis verecek.

2- Yabancı işçiler çalıştıkları patronun yanından en az bir sene ayrılnıyacak.

3- Yabancı işçiler ancak "İş ve İşçi Bulna Kurunu"(Şonaj) aracılığıyla iş arayabilecek. 3 aydan fazla şonajda bekleyen işçi yurt dışı edilebilecek.

4- Patronun gösterdiği "sıhhate uygun!.." lojnanlarda ve barakalarda kalınacak.

5- Turist işçiler ancak nenleketlerindeki işçi bulna kurunu aracılığıyla gelebilecek.

Görüldüğü gibi bu hükünlerle patronların eline daha çok fırsat geçiyor ve istedikleri gibi at koşturnaları sağlanıyordu. Fakat kararname yürürlüğe girince sert tepkilerle karşılandı. Çeşitli ilerici partiler, sendikalar, yabancı işçi birlik-

gençlik kuruluşları Fontanet kararnamesinin kaldırılması için hareket geçtiler. Ekim 1972'den 1973 Mayıs'ına kadar Fransa'nın çeşitli yerlerinde binlerce turist işçi açlık grevleriyle, miting ve yürüyüşlerle kararnameye karşı çıktı. Fransız halkı bu işçilerin mücadelelerini destekledi. Renault araba fabrikasında 400 yabancı işçinin başlattığı grev bütün fabrikayı sardı. Onbinlerce işçi "Fontanet Kararnamesi kaldırılsın", "Turistlere çalışma izni verilsin" diyerek yürüdü. 3 ay önce, 3 seneden beri Fransa'da çalışan 2 mücadeleci Arap işçinin Fontanet hükümlerine göre Fransa'dan atılması büyük gürültülere yol açtı.

Bütün bu mücadelelerden çekinen ve bunun daha büyük mücadelelere yol açacağını bilen Fransız patronları ve onların hükümeti geri çekilmek zorunda kaldı. Aldıkları yeni bir kararla 7 Hazirandan evvel Fransa'ya gelmiş turist işçilere çalışma ve oturma izni vermek mecburiyetinde kaldılar. Bir aydır yüzlerce Türkiyeli turist arkadaş kartlarını alıyorlar.

Fakat meseleniz hâlolmuş değildir. 7 Hazirandan sonra gelmiş yüzlerce turist vardır ve üç kağıtçıların eline düşmektedirler. FONTANET KARARNEMESİ HÀLA YÜRÜRLÜKTEDİR ve kaldırılması için mücadele devam etmektedir.

Bütün milliyetlerden yabancı işçilerin mücadelesiyle ve Fransız işçilerinin de desteklemesiyle Fransız patronları, turistlere kart vermeyi kabul etmek zorunda kaldılar. Bunu hepimiz gördük.

Yine bütün yabancı işçilerin mücadelesiyle ve Fransız işçi sınıfının desteğiyle demokratik haklarımızın alınacağına inanıyoruz. Bu mücadeleye katılmak görevinizdir!

FABRİKALARDA BİZ
TARLALARDA BİZİZ
BİZİZ HAYATI YARATAN
DİL FARKI BİLMEYİZ
DİN FARKI BİLMEYİZ
SANKİ DOĞDUK BİR ANADAN

- TÜRKİYE'DEN HABERLER-

- PETROL-İŞ SENDİKASININ GREVİ KANUNSUZ OLARAK DURBRULMUŞTUR:

3200 işçinin çalıştığı Dörtyol Pipeline işyerinde başlıyacak olan grevin yapılmasına sıkı yönetim tarafından müsaade edilmemiştir.

- BEŞİKTAŞ KUTUSANAYİ FABRİKASINDA çalışan 160 işçiden 95'ini patron işten çıkardı. Sebep sendikaya üye olmaları.

- ÇİMSE-İŞ SENDİKASI tarafından başlatılan 6 çimento fabrikasındaki grevlerde işçiler, ücretlerine zam ve çeşitli sosyal haklarının verilmesini talep ettiler. İşveren fabrikaları kapatacağını belirtti. Fakat işçiler tehditlere aldırmayıp mücadelelerine devam edeceklerini bildirdiler.

- İZMİT ARÇELİK'te 2800 işçinin aldığı grev kararı karşısında işveren talepleri kâbul etti ve grev kalktı.

- TOFAŞ GREVİNE KARŞI İŞVEREN LOKAVT İLAN ETMİŞTİR:

Bursa- Hızla yükselen fiyat artışları karşısında ücret zammı, çocuk parası, yakacak yardımı ve diğer sosyal haklarını almak amacıyla işçiler greve gitmişlerdir. İşçilerin en tabii isteklerini bile kâbul etmeyen patron lokavt kararı almıştır. Fakat işçiler işverenin bu kanunsuz direnişini kırmaya kararlı olduklarını bildirmişlerdir.

- ~~PETROL~~ GRİZU PATLAMASI: 2 KİŞİ ÖLDÜ, 4 MADENCİ AĞIR YARALI:

Ereğli Kömürleri İşletmesi Kozlu Üretim Bölgesi Birinci Harman ocağında 360 metre derinlikte Ali Soydan ayağında meydana gelen grizu patlaması sonunda emniyet başça vuşu ile betoncu ustası ölmüş, 4 madenci de ağır yaralanmıştır.

YETER DEMEK İÇİN PATRON KARINA
DEV ADIMLAR SELÂM YAZDI YARINA
İŞBAŞINDAN CADDE ORTALARINA
KÜKREYEN SEL GİBİ AKTI YÜRÜDÜ

- TÜRKİYE İŞÇİ SINIFI'NIN KISA TARİHİ-

TÜRKİYE SOSYAL TARİH ARAŞTIRMA VAKFI TÜSTAV ARŞİVİ

Geçen sayıda bu köşedeki yazınızda kısaca sendikaların oluşumu ve sendika-politika ilişkileri hakkında bilgi verdikten sonra gelecek yazınızdaTürkiye'de sendikacılığın kısa tarihi ve sarı sendikacılık hakkında bir yazı ile tekrar buluşacağınızı belirtmiştik.

Ancak, ikinci yazı hazırlanırken, bu iki konunun Türkiye işçi sınıfı tarihinden ayrı olarak ele alınanın sakıncaları ortaya çıktı. Bu sebepten, bu yazınızda Türkiye işçi sınıfı harekätinin kısa bir tarihini verirken sırası geldikçe bu iki konuya- Türkiye'de sendikalar ve sarı sendikacılık- yer vernekteyiz.

Böylece hem konu bütünlenmiş olmakta hem de Türkiye işçi sınıfı mücadelesinin sadece son yıllara değil çok daha önceki yıllara dayandığını görnekteyiz.

Ancak konu çok geniş kapsamlı olduğundan yazınızı bültenin bir kaç sayısına bölnek necburiyeti doğnuştur....

Türkiye İşçi Sınıfının Doğuşu

Çıkarlarını Avrupa ile ticaret ilişkilerinin artarak sürdürülnesinde bulan Osnanlı inparatorluğunun yönetici sınıf ve tabakaları ülkedeki üretin faaliyetini ülkenin kendi gücüne dayanarak kalkınnasında değil, kapitalist Avrupa'nın han nadde ihtiyaçlarına göre ayarlanışlardı. Bunun sonucunda ülkenin gelişnesi çarpık bir şekilde olnuştur. İlk büyük sayıda işçi kullanan kuruluşlar Osnanlı ekononisinin Avrupa pazarlarıyla doğrudan bağlantısı bulunan kesinlerinde oluşnağa başlanıştır. Bu oluşun içinde Türkiye işçi sınıfı sırasıyla:

1- Tarım kesininde

11- Madencilik kesininde

111- Pazarlar arasında bağlantı kuran deniryollarında

1V- Devlet eliyle kurulnasına çalışılan fabrikalarda doğnuştur. Çoğunluğu yabancılar tarafından kurulan işlet-

nelerde, iş gücünü satan işçilerde sınıf bilincinin gelişmesi mümkün olmadan, karşısında doğrudan doğruya yabancıyı gördüğü için anti-emperyalist özü olan bilinçlenme olmuştur.

İlk İşçi Sınıfı Hareketleri ve Örgütleri

İşçi sınıfının ilk resmi kuruluşu Ameleperver Cemiyeti (1871), ve belgelenmiş ilk hareketi de Kasımpaşa Tersanesi grevidir(1872).

Birinci Meşrutiyette Osmanlı Millet Meclisinde temsil edilen işçi sınıfı ikinci Meşrutiyetin ilânına kadar(1908) 36 yıllık bir sürede 25 grev uygulamış, Meşrutiyeti izliyen Ağustos ve Eylül aylarında da ülkenin hemen her tarafında sayıları 27'yi bulan grevler patlak vermiştir.

Varlığını ve gücünü duyuran işçi sınıfının hareketini durdurmak için, İttihat ve Terakkiciler, 25 Eylül 1908 tarihinde Tatil-i Eşgal Kanun-i Muvakkati'sini hazırlamışlar ve grevi yasaklayan bu kanun, on ay sonra 31 Mart olayı bahane edilerek yürürlüğe konmuştur.

Fakat, Tatil-i Eşgal kanunu işçi hareketlerini durduramamış, bir yandan 1910 yılında Osmanlı Sosyalist Fırkası kurulurken, öte yandan 1914 yılına kadar ülkenin hemen her yanında 22 grev uygulanmıştır.

İttihat ve Terakkicilerin 1913 darbesiyle işçi kuruluşlarına karşı giriştikleri saldırıları artmış, uygulanan baskı tedbirleriyle işçi hareketleri Kurtuluş Savaşı yıllarına kadar durdurulmuştur.

Kurtuluş Savaşı Yıllarında İşçi Hareketleri

Türkiye işçileri ise savaş içinde bile teşkilâtlanmıya çalışmışlar, 1919 yılında "Türkiye İşçi Derneği"ni kurmuşlar ve devlet fabrikalarının işçilerini teşkilâtlandırmışlardır. Beynelmilel İşçiler İttihadı sendika teşkilâtları kurma çabası içine girmiştir. Kurtuluş savaşı yıllarında(1919-1923) yabancı sermayeli kuruluşlarda 19 grev uygulayan işçi sınıfı, İzmir'in iş-

gâlini protesto için İstanbul hükümetinin gözü önünde dev bir miting düzenlemiştir(30 Mayıs 1919).

TÜRKİYE SOSYAL TARİH ARAŞTIRMA VAKFI TÜSTAV ARŞİVİ

Türkiye İşçi Sınıfı Hareketinin İlk Saptırılma Denemeleri

Türkiye işçi sınıfı hareketinin işverenler tarafından ilk saptırılmasını 1923 yılında görüyoruz. İşverenlerin, tüccarların kurduğu Milli Türk Ticaret Birliği, daha cumhuriyet kurulmadan "Türkiye Umum Amele Birliği"ni kendi eliyle kurarak, işçi sınıfını bölme çalışmasına bu teşkilat kurma işini üzerine alarak yürütmekte, İŞVEREN ELİ İLE İŞÇİ TEŞKİLATI KURMANIN GELENEĞİNİ başlatmış olmaktadır. Bu Türkiye'de "Sarı Sendikacılık" veya "Sahte Sendikacılık" hareketinin başlangıcı olmaktadır.

İzmir İktisat Kongresinde İşçi Sınıfı ile İlgili Kararlar

1923'te toplanan İzmir İktisat Kongresine, çiftçi, tüccar, sanayicilerden başka dördüncü grup olarak katılan iş-verenlerin kurduğu yukarda adı geçen amele birliği temsilcilerinden başka diğer işçi temsilçilerinin de katılması amele birliğinin kölece davranışının dışına çıkılmasını sağlamıştır. Fakat basit iktisadi isteklerden başka bir şey olmayan işçilerin isteklerinin karşısına, çiftçi, tüccar, sanayici grupları çıkmış, göstermelik kararlarda işçilerle beraber olurlarken, çıkarlarına ucundan bile dokunsa en küçük istekleri kâbul etmemişlerdir.

"İşçi gündelik ve aylıklarının umum müesseselerde nakden ve muntazaman verilmesi", "Haftada bir gün işçilere istirahat müddetinin verilmesi" gibi iş-verenlerin çıkarına dokunmayan kararlar onaylanırken, basit işçi istekleri olan "Sabit işçilerin hafta tatilleri ile resmi günlerde ve işçi bayramı gündeliklerinin tam verilmesi" veya "bir sene iş başında bulunan işçilere senede bir ay izin verilmesi ve gündeliklerinin tam iktası" gibi istekler tüccar çiftçi ve sanayici gruplarının bütünü tarafından kâbul edilmemiştir.

Bununla beraber Türk Mürettibin Cemiyeti ve Zonguldak Madencilerinin de temsilcilerinin, Kongreye katılmaları işçiler

yararına bazı kararların çıkmasını sağlamıştır. Kongreden işçi sınıfı adına çıkan en önemli kararlar: Sekiz saatlik iş günü ve Sendika kurma hakkıdır. Fakat bu hakların uygulanması uzun yıllar mümkün olmamıştır.

Bu uygulanamıyan haklara karşılık, işçi sınıfı ile ilgili ilk kanun maddeleri 1926 yılında çıkan kazanç vergisi kanununda göze çarpmaktadır; Bu kanunla, "18 yaşından küçük ya da 65 yaşından büyük olmaları, veya iki gözü kör, felçli, ya da el ve ayağının ikisinden ya da birinden mahrum"olan işçiler gelir vergisinden muaf tutulmuşlardır. Böylece Cumhuriyetin kuruluş yıllarında, bedenen çalışamıyacak durumda olan işçilerden vergi istenmemesi, işçilere tanınan biricik hak olmaktadır!...

İzmir İktisat Kongresinden sonra İşçi Sınıfı Hareketleri

1923 yılından sonra işçiler tekrar hızla teşkilatlanma çabalarına girişmişlerdir. "Bina İşçileri İttihadı" 4 Mart 1923'te bir kongre toplayarak Türkiye Umum Amele Teşkilatlarını kurmak için çalışmaya başlamıştır. 1923 Nisanında İstanbul İşçi Teşkilâtları Mütehhide'sinin kurulmasına çalışılmış fakat teşkilâtlanma için çalışanlar tevkif edilmişlerdir. 1 Mayıs 1923 yılında, işçi bayramı dolayısıyla işçilerin haklarından bahsedenler polis tarafından toplanmış ve mahkemeye vatana ihanet suçundan verilmişlerdir.

1923 yazında sağlık şartların düzeltilmesi, günlük çalışma sürelerinin 8 saate indirilmesi, kadın ve erkek işçilerin eşit işe ücret almaları ve kaza tazminatlarının arttırılması için İstanbul, İzmir ve Zonguldak bölgelerinde büyük çapta grevlere gidilmiş, bu hareketlere karşılık hükümetin tavrı şöyle olmuştur:

1- İngiliz şirketlerine karşı sürdürülen Aydın demiryolcular grevinde grev yasaklanmış, işçiler zorla çalıştırılmışlardır.

2- Rumeli demiryolcular grevinde, grev durdurulmuştur.

TÜRKİYE SOSYAL TARİH ARAŞTIRMA VAKFI TÜSTAV ARŞİVİ

3- Zonguldak grevinde işçi haklarını destekleyen Sanayi Genel Müdürü işten el çektirilmiştir.

4- Mecliste işçilerin iktisadi haklarını savunan ve iş kanunu hazırlıyan iktisat bakanı istifa etmek zorunda kalmıştır.

5- Hükümetin yönetiminde olan Anadolu Demiryolları Müdürlüğü işçileri devamlı bir baskı altına almıştır.

6- Hükümet kendi kontrolu dışındaki bütün işçi derneklerini kapatmıştır.

1924'te Temmuz ayında İstanbul'da grev yapan işçilerin karşısına ilk defa ordu kuvvetleri çıkarılmıştır. Bu baskılar şiddetini gün be gün arttırırken, işçilere, iş kanunun hazırlandığı ve kanunun çıkmasını beklemeleri söylenmektedir. Fakat bu iş kanunu ancak 13 yıl sonra ortaya çıkacaktır ve açıkça iş verenleri koruduğu görülecektir.

1925 yılı Türkiye işçi sınıfının ilk en büyük darbe yılıdır. Doğu halkını baskı altında tutabilmek için hazırlanmış olan Takrir-i Sükun kanunu 1925 yılının Mart ayında işçi sınıfına karşı kullanılmış ve de bu kanuna dayanılarak işçi sınıfının dernek kurma özgürlüğü ve sendikalaşma özgürlüğü yasaklanmıştır. Bu kanuna dayanılarak, işçi sınıfının haklarını savunan bir çok dergi kapatılmış, 38 kişi tutuklanmış vei işçi sınıfından yana olan bütün ilericiler sindirilmek istenmiştir.

İstiklâl Mahkemeleri tarafından 15 yıl ağır hapse mahkum edilen bu ilericiler için uygulanan ceza maddesi "zat-ı şahaneye- yâni padişaha- suikast maddesidir!..Böylece işçi sınıfı yanında yer alanlarını cezalandırılabilmesi için vatan haini ilân edilmiş ve Türkiye'den kaçmış padişahla ilgili bir ceza maddesi kullanılmıştır.

Fakat bütün bu baskılar işçi sınıfı hareketini durduramamıştır. 1927 Eylülünde işçilere dağıtılan bir bildiriden dolayı 89 kişi "Anayasayı değiştirme" suçu ile mahkum edilmişlerdir.

1929 yılında, İstanbul Tramvay işçileri, Şark Demiryolları

işçileri ücretlerinin yükseltilmesi için greve gitmişlerdir. Grev hükümet tarafından kırılmış, henüz kapatılmamış tek işçi derneği olan "Amele Teali Cemiyeti" kapatılmıştır.

(Devam edecek)

Bu memleket bunca emek
Bizim bizim hepsi bizim
Yabancıya yer ne demek
Bizim bizim hepsi bizim

Aracının aldığı fark
Güldür güldür işleyen çark
Hırsından çatlayan toprak
Bizim bizim hepsi bizim

Düzenin ezdiği beller
Kilide vurulan diller
Kazmayı kavrayan eller
Bizim bizim hepsi bizim

İş arayan açlar bizim
Yaban ele göçler bizim
Alınacak öçler bizim
Bizim bizim hepsi bizim

Meydanlara doluş bizim
El ele bir oluş bizim
Dayanış kurtuluş bizim
Bizim bizim hepsi bizim

"İŞÇİ BİRLİĞİ", FTİB Aylık yayın organı.
Fiyatı: 1,50 F. Yıllık Abonesi 18, altı aylığı: 09 F.
Geçici Yazışma Adresi: 6, Place St. Michel Paris (6)
Telefon: 325 92 63
İmp. Spec. UETF, 6, Place Saint-Michel 75006 PARİS
